

191. T. 5 (23)
Hulde aan die Nagedagting
van ons stigter.

Van Riebeeck

dag, Stadsaal, Kaapstad, 5 April 1940

Inl. Dag waarop ons vergader is,
Vrydag 5 April. - Soan terug na
Vrydag 5 April 1652.

Plak waar ons vergader is, Stadsaal
middestad van Kaapstad. Eerste
bedryfsgedeelte van Van R. hier.
Kortom, besonder geskied dag
en Plak.

I Van Riebeeck as 17de Eeuise Ned.

Gene ken van Ned. Gesk.
Staatl. gebied; Kerklike; Kuns en
Lettere; Wysbegierte; Ekonomies.
Tatens van gesonde bloei,
winsterlike krag en uitbundige lewe.
V.R. midde in tyd eeu: 1618-1677.

Sien bloei van vaby, en leind
van sy tyd. In midde van Goude
Eeu en in volle krag van sy lewe
kom by by van bekanning in
ons land aansteek. Sy koms
in uitbreiding van bloei.

Konklusie: Ned. op ongeew.
hoogwatermerk toe balle
versetting hier kom stig bet. Van
R. die middel - by boort-tot-
ons vaderl. gestc.; so ook sy
land en volk v. 17de eeu.

II Van Riebeeck as Mens.

Gene super-mens nie. In Kries-
mins en terugslag. Moes bome
rehabilitas: 5. Apr. bied bome
die kans. Hier lew ons bome as
mens ken.

Moulinie taak.

Beussetting vormoe in volharding.
Sy moedigheid. Dae van

teproevening. Hongersnood voor die
deur. Laten wijk en bekommed:
"alsoo't jefemwoordich hier een
arm en ellendig leuen wort."
Maar by tou moed en oornin.

Besondere taekt. Tenoor my
manskappe. Tenoor my burgers.
Laat die ploeg naar waker
"my gang gaant en die dorwoler
nie konde word nie". Resultaat:
"alles in frajen rust- ende orde
herstelt sijnde, yder welgemoot
naer huys ginge, lachende
d'eem d'ander wat- uyt-".
energie en ondernemingsgees. Laat
geen steen onangerber om van
my kommanduurskap 'n sukses
te maak. Noodsaaklik - Waarm?
Eindeelike welverdiende promotie
en vooruitgang.
ook geestelike antiers. Godsdienst
en gelukkige huuslike leue.
ons het rede om bou te roem:
regte man op regte plek.
Sy leue 'n inspirasie.

III Van Ribbeck as die stigter van in Blanke Gnid-Africa.

Dis my onwaarsde verdienste.
Besef tyd aspek van my werk
self nie. Hy hou toum bezig
met die begin - En watter
klein begin! Sy vlootjie, my
manskappe, my taekt. By te my
prosais.
Maak homself ook aanvaank
geen illusies nie. Na 11 dae
versoeke by my "verlossing".
En tou wat het daar nie

alles op die klein begin
 gevolg wie? Het is "verlossing"
 wie so gun wie. Het is burger,
 en betekenis hiervan. S.-Afr.
 se eerste belangrijke stap as
 uitmanstrand. Vandaar Koninkrijk
 enige jaren gelede.

Maar daar volg nog meermalen
 veel meer op klein begin:
 getalle v. vyburger; blanke
 bedryf; die binnelande; dorpe
 en stede; state. En bou
 alles: Christendom en bekering
 en jong volk met Godsdienst.
 Die direkte gevolg wie, waar
 tog... Selfs wie van vandag.
 Laat ons ons dus volkome
 aenschit by bewaare
 stuyvers was prof. Godie
 moesburger en dr. Keipoldt.

Slot.

ons het min gedaan om
 hulde te bring. ons voorreg.
 maar baie laat-dag jaarkis
 verbygaan. Versure vrees
 maar vrees sijn. ons
 beroep op Landsregering.
 Daardens in sukkersaad.
 Daardens ook geleentheid
 om hulde te bring van die
 nagedagtenis van in man-
 17de eeuw Ned.; as mens;
 as stigter van in bekwende
 Blanke S.-Afr.

Hulde aan ons Stigter.

Jul. Die vooravond van die stigting - Vrydag, 5 April 1652. In die midde van Tafelberg is sig; in die aand is die nag nader die drie klein steppies Tafelbaai. Die volgende dag, Saturday 6 April 1652, laat Van Riebeeck in Tafelbaai anker val.

ons bekef nou weer in Vrydag 5 April. Soos Van Riebeeck voorberei het vir sy aankoms, bring ons voor vir die plechtige herdenking van sy aankoms. Wat meer is, ons is ~~in~~ op die plek vragende waar by sy eerste voetstap gedraak het - en waar by die eerste die hand aan die ploeg gestaan het. Aan die oewers van die rivier, die Soetrivier, was hier langs die stadsaal vly gevoel het; het by die natuurlike stuiting van rivier en die moeddelike, ongeveer om sy eerste tuine van te lê. In op die gelyke plek hier voor die stadsaal, vandag die Parade, het by sy instrumente in die sandenige grond laat swaeg om sy fort te bou. ^{besonder geskied} Kortom, ons is op 'n dag en in 'n plek byeen ~~aan~~ om aan die moeddelike van ons stigter hulde te bring.

I. Von Riebeck as Seventiende
Eeuze Nederlander.

17de eeu word genoem die
Goue Eeu van die Ned. Gest.
Nederlanders beliep vooruitgang
en bloei op hoos alle gebiede
Staatkundige gebied: Na in
reusertijd van 80 jaar ontworstel
hulle hul aan veeende
sokeering. Erkennung van
die Nad. Rep. - Vrede van
Munster, 1648. Dus volle staatk.
wondigheid.

Kerklic: ook op kerklic gebied
onephouelic en wondig.
Nasionale sinode van Dordrecht,
1618-1619. Gereformeerde bekwils
vasgely.

Kuns en letter: Helede van die
persuel, Frans Hals, Jan Steen,
Ruydael en Rembrandt.
Helede van die per, Cats, Hoop-
Huygens en die "Prins van
Ned. digters", vordel.

Wysbegent: Reusegestaltis
voo Hugo Grotius en Spinoza.
Ekonomie: Ryk en welvarend,
in oos-Indiese Kie en Wes-Ind.
Kie.

Op alle gebiede dus lioens van
gesunde bloei, van dinarmie
krag en van viltbundige leue.

Van Riebeck hef midde in
hierbi een. Gebore 1618; oorkede
1677. Bloei van die Goue Eeu
het by van voby gesien, en
as kind van sy tyd ^{word} ~~het~~ ^{oork} ~~by~~
~~het~~ ~~ges~~ ~~van~~ ~~daardie~~
een besiel. In volle krag
van sy leue kom by
in die middel van daardie

een die bij van die bekering
 in ons land aanstak. Zy
 kwam hieren was niet anders
 as in verloop van die
 vierde eeuw in uitbundige
 lere waarvan die Nederlanders
 van die 17de een voorbeeldige
 benyke geleerd het.

Daarom kan ons zè dat die
 Nederlanders toe halle op in
 ongewoonde hoogwatermerk
 in bal gest. was, die
 verijetting van die Koop kon
 stig het. Jan van Riebeck
 was die middel doortoe.
 Hy behoort vandag tot ons
 vaderlandse gest., maar den
 houn reken ons ook my
 land en my volk van
 die 17de een tot ons zè
 vaderlandse gest.

II Van Riebeck as Mees.

Geen super-mees nie; in my
 gewone man, tot in reke
 mate onderkenig aan menslike
 getreke, maar in boe mate ook
 begrip met menslike deugde.
 Treu weg in Kompanjiesdien
 en waake minne opgang.
 Egtèr tingslag in 1647: word
 aan onnuttige privaatchandel
 stelling bevind en uitstaan.
 Onder die tydsomstandighede
 was ons egtèr nie hard
 hieron oordel nie.

Mes my kans afweg om houn
 te rehabiliter; hierdie kans
 het S. Afr. houn gebied. En dit
 is dan ook hier dat ons houn

as mens vader der kern.
 Sy mocht die taal van die Koop.
Omzetting van rooi en volharding
 Kom uit noordelike halfrond
 na die Koop in suidelike halfrond.
 Ken plaaslike toestande, klein-
 seisoone, bodemgesteldheid,
 inboorlinge, nie. Hy en sy
 wense feitsig op hulself
 ongenese vanweë groot
 afstande en langsame
 verkeer. Daar het dae gekom
 toe men voortvarens die
 grane en groente laat wegspeel
 het; toe die Koopre Suid-oos
 die ryp koring op die laade
 nagesind het; toe daar
 maandelank gewas veel van
 die inboorlinge gewin kon
 word nie; en toe daar (vir
 ons miskien vriend) groot
 mermis sprong op die
 trein ~~na~~ by die
 fort vergedaal het. Daar
 het hongersnood soms voor
 die deur gekom. Latoonik
 en bekommerd tken van
 Ribbeck een keer in sy
dagverhaal aan: „alsoo 't-
 tegenwoordich pier een
 arm en ellendig leuen
 wort." Maar hy was nie die
 man om moed te verloor
 nie; hy het den gedruke
 en eidelike voorwin
Besondere Takt. Wanneer daar
 gekom aan betaling en
 voedsel was het die
 menske begin wor, en
 as hongersnood gedruif het
 het menty soms byna
 uitgebreit. Eger aanwoning

en aansporings van Van Diebick
 zodat - nu in orde gehand-
 haaf word. Ook wanneer myn
 hem beide woode toegeroy
 het. Hy soor hie quine, beloof
 om my tes in hulle te doen,
 maar thiermee hulle dan ook
 aan hie hie en spoor hulle
 aan om hie was met
 your voet te rit: Laat die
 plaeg waar waker in gang
 gaan en die dorrvloer in
 hand word in: Laat dan in
 paar glase wyn vordgaan. Resultaat
 Eten in in my Dagvesaal
 aan: alles in frayen rust-
 ende orde bestelt sijnde,
 yder welgemoet naar hieys
 giughe, lachende d'een d'ander
 wat myt.

Brutige energie en
onderneemingsgeest. Laat geen
 steen maanstaand om van
 my kommandeurskap in sukses
 te maak. Noodzaklik woor-
 by moes hem rehabiliter.
 Rehabiliterie op in best-
 noodzaklik want hy het
 van vormtoring en promotie
 gedroom. 10 Harde pare aan
 koop, maar Moes roekplanting
 op in persone voet. Dan
 met welverdiende promotie
 na Oos-Indie; word later
 selfs sekretaris van die Hoë
 Regening van Indie.

Ten ^{op} van Godelice tingslag
 dus in sukses van in leue
 dit kon hy doen omdat hy
 oor genoemde eenskappe
 beskikhet, waar ook indot
 hy de nodige gestature

anters gehad het. Een godsdiens
 dan gesunde huishike lewe.
 Ons het dus rede om hom as
 mens te huldig; nie volmaak
 maar uitsonner in man van
 besondere verdienste - toe regte
 man op die regte plek. Sy
 lewe was as wiphoorn dinn,
 veral vir jong Suid-Afrika.

III Van Riebeeck as die Stigter
van Blanke Suid-Afrika.

Huldig hom veral as redding;
 dis sy vernaamste verdienste!

Herde aspek van sy werk
 het hy self nie so besef
 nie; die Gek. van die
 omvang en grootheid daarvan
 wilhy.

Hy het begin met die begin
 beriggeloon - in watter klein
 en geringe begin was dit nie?

Sy vlootjie, sy manskappe.
 Sy taak volgens sy Instruksies:
 Verensingspos, hospitaal. Vry
 prosaies - dit het net soke
 nie gelyk of dit sp. into
 groots besken was nie.

Opmerklik genoeg, het die Stigter
 hom oomblyklike ook self
 geen illiesie outant sy
 werk gemaak nie. Ween dat
 hy met die werk aan
 die gang kon sit en dat-by
 dan na hie vord
 kon vertrek. Kef doe va sy
 aankoms van by alreeds
 sy "verlossing".

En tog wat het daar nie

alles ~~of~~ die klein begin
 quoolg mi? Van R. het my
 "verlossing" en so goue pruy
 "mi; Hec XVII het beter
 gewest - vermag my vel
 weer van hem aan die Keap.
 Dit het hem nie laat verstop
 nie, intenduel dit het hoo
 met ongespoor.

Vyf jaar na my aankoms het
 by self magdadig daar toe
 meegewerk om die versnipper
 in hoes status te fies en dit
 tot in kolonie in die regte
 sin van die woord, tot in
 bevolkingkolonie, te laan
 ontwikkel. Sy koloniserie-
 denkbeelde: verduidelik in my
 brieue die wenslikeheid van
 nye koloniste om die Keap;
 die verstaanmoontlikeheid van
 nete koloniste; en die waarde
 van nete koloniste vir
 die Kompanjie.

Indelike is my belang togelast
 om hulle te vestig. Nou aan
 Keap nie slegs beampies
 nie, maar ook nye leende
 koloniste, wie se belang
 onafskiedlike wet S.- Afr.
 verbonde is, en wat S.- Afr.
 het nwe "niste gewoone
 het. Hiermee het S. Afr. my
 eerste belangrike stap, toe
 terugwaag en woudeleend
 ook al, top my loopbaan
 as witsmanstand gedoen.
 Naardoor my teentelnsie
 na aanleiding van in studie
 oor my koloniserie-denkebeelde
 enige jare gelede: Ook aan

Van Riebeck moet daar in
 Mette ingevormen word in die ^{reeds} ~~reeds~~
 van groot manne wat die
 ristematiese versetting van
 blanke in S.-Afr. bewoontelikhed

Maar daar het ^{ons} ~~ons~~ ^{voeg} ~~voeg~~
 meer op die klein begin
 van Van Riebeck se gevolg.
 die getalle van die vyfjarige
 het toegeneem, blanke bedryf
 het uitgebrei, die binnelande
 is met stoppeling en stig
 bewoontoor gemaak, dorpe
 en stede het ontstaan, state
 is gestig. En bove alles: die
 Christendom en die blanke
 bekoming het in 'n woeste
 land gesceer, en met
 Godsdienste het in 'n
 roek tot die volkeren van
 die wereld toegeloe. Dit
 alles in direkte gevolge van
 die werk van ons eerste
 Kommandeur wie, waar hy
 is en bly die eerste Grond-
 legger. ons woon vandag in
 die Urie van S.-Afr.; ook
 dit woord histories blyggewo
 tot die begin deur Van R.
 gemaak.

~~Laat ons~~ ~~Laat ons~~ ^{Laat ons} ~~Laat ons~~ ^{Laat ons} ~~Laat ons~~ ^{Laat ons}
 ons dus volkome
 oorsluit by bekende
 skrywers soos prof. Godic
 Molbergen en dr. Keipoldt
 wat Van R. in hul blanke
 werke reeds in veel as
 die stigter van in
 Blanke Suid-Afrika
 gesien en gebuldig
 het.

Slot. Dus het in verleden men
gedoem om hulde te bring
aan die nageslagtenis van
ons stigter. Dit besonder
voorrey - bepaalde man, en
bepaalde datum. Baie van
ons laat die dag eenvoudig
verbygaan sonder om aan die
historiese assosiasie daarvan
te dink. Baie redes hiervoor,
maar veral een: dat het
nog nie offic. erkenning gekry
nie. Beroep op handreiking:
6 April in spreekbare prosa.
Daardery sal by in kultuur-
daad doen. Daardery sal
by ons ook die geleentheid
gee om hulde te bring aan
in man wat as voorvader
indienende 17de eeuw
Nederlander die kryg en die
ges van my bloude moederland
hier aan die Kaap kom
voortset het - ^{in naam} wat as wens
vir sulke nitnemende gestelike
gaves beskide het - dat by selfs
inder die moeilike omstandighede
van my werk in sukses kom
maak; en in man wie
se naam deur die nageslagte
altyd in dankbare herinnering
gebon sal word omdat by
die stigter van in lewens-
vatbare in blywende Bloude
Suid-Afrika was.

Hede aan ons Stigter.

I. 5 April 1652 - Omstandigheden.

Met biederie dankte van
vandaag, Vrijdag 5 April 1940,
hier ons voor die
plegtheden van more, die plegtheden
herdenking van ons Stigter
~~van ons Stigter~~ ~~aan ons~~
hier in Tafelberg. Zoumen
het gaw van Rubrick op Vrijdag
5 April 1652 hooft verken om
die volgende dag in Tafelberg
voor onker te kom. Het ons
ons in 'n verbleik in biederie
historiese dae indenk.

Die jong kommandant en sy
groepje mede-bezitters was
reeds onsedelank op see. Die reis
was in die tyd wonder voorspoedig,
maar dit het nie werkem dat
dit oplaas eeg verlevend
geword het nie en dat ~~reeds~~
reizen op die drie klein
Skips, die Brommedaris, die Reyger
en die Goede Hoop, verhoesend
daarna uitgesien het van die
land van Apika in midpunt
met die see te vier ptoem.
Afgesien van die rovelendheid
in die reis was daar ook in
ander ^{goue} rede voor: 'n beloning van
nie Spaanse Reale (omlout - 16/-)
~~was~~ het in kom gewag wie die
erste die land gewas.
Dingangdes het waarskynlike
volke blans gewas, waar
eenvolke sekerde het gewest
dat ^{hulle} op die ~~top~~ kenwete
van die Zuid-Afrikaanse wotus

moes weg sloepen hulle
sien dink om land te sien.
Vindelik word die tyger
Suid-Afrikaanse sebamboese in
die water bewerk; Suid-Afrikaanse
nevoils ~~moes~~ hulle vestigings
kon om die skeep rondvai -
nou was dit die tyd om
uit te lyk. Die oppertimmerman
was die Kommandvoorstap, die
Brouwedaris, was die gelukkige
vrouer van die beloning: by
het Tafelberg - die weg tot van
die Kaap - die eerste foppen,
in die namiddag van Vrydag,
5 April 1652. Hier riederen op
die Brouwedaris was dit in
blye tydning; alac is getrys
in 'n Kanon is afgevoer om
die Reyger in die Goede Hoop
die goeie mees mee te deel.
Die Vrydagvond, om die tyd
wat ons nou hier ingader is,
het die skeepis stading
meer sater Tafelberg, gemader.
Die weg het hulle ~~tot~~ na
Kampbaai n Kaap-^{toe} ^{antel}
lost-^{al}.

Hier het ons die gashedkundige
gabere van Vrydag, 5 April
1652. Bin die voorwand van die
stiging. Die daaropvolgende
Maandag om die eerste
stigingwerk begin. Hier was
die middestad van Kaapstad
vandaag staan, hier was
ons tyger is, was daar in die
tyd reis anders Has
maagdelike grond, natuurlike
sintigwas en ogestunde,
helder bygeloop is nie.
Moos dit hier dat die Stigter

waarmemende opperhoof, en dan
 koopman. Maar in 1647 kon
 daar voochtig Potulij in ~~de~~
 enigins traagere einde van sy
 ontrennende loopbaan: by word
 van wreethige privaathandel
 oopstela; by word na die
 woedende uitheid, ~~ter~~ veldig
 bevind en uit die drens
 outstaan. Hierov mag in wens
 wel in so hard oordeel in
 aangezien die Kompanjie in
 sy woestige stave na
 maximum wiste sy beauplas
 kange slouise uitste bet-
 hulle dikwels ooglukend
 tepleet bet om met
 uitkomst uit bypernstige
 boue van te vel. Verder was daar
 baie min van die Kompanjie-
 diens in Oos-Indie wat nie
 een privaathandel geldig
 was nie; selfs van diegene
 wat in Batavia as regter
 vor Van Riebeeck geat bet,
 was in daarvan sy te
 spreke nie. En dan kom ook
 nog daar by dat die Kompanjie
 ten opzigt van Van Riebeeck
 se misstap, sy betwaandde
 ten veld van en gewaarden
 bet. Die feit bly egter dat
 Van Riebeeck het een outdiedig
 skuldig gemaak bet en dat
 by sy uitstap gety bet. Hy
 wens van sy kans opway
 om homself te rehabiliter.

Hierdie kans bet Suid-Afrika
 bene gebied; by van die wat
 albei hande aangryp.

Gedurende sy eerste draanstyd
 bet by op onmiskenbare

5
noge Nijde gage van my
bevoorschude as kromp in die
handel. Maar Zuid-Afrika was
meer van hant is: van by
van my werk hier in nussers meer
dan meer by ook as mens
hoog staan. En my twee jaar
van die koop het afdoende
getoon dat by ook van
kerdri voorwaarde voldoen.

Die Trade was - hant in 1657

afgedra was, al. om 'n permanent
nussing van die koop te stig,
was in. voor die Trade, veel
moeder as wat Here XVII in
Van Riebeeck self was
gemeen te. Duursettingen
en volhanding van die nussing
nussing was woorde die
Korramandeur meer kerk. Hy
~~het die Trade in die nussing~~
~~hand, die nussing die~~
~~bedruygestelheid in die~~
~~Trade in gans in het~~
~~mit dat vordende helpend na~~
in nussing land in die medische
helpend getoon, en by was
die nussing Trade, die
kerdri, die vordengestelheid
in die inbooringe, en het
ken. Daarby was by en my kromp
mensse feilke of bulesself
in het in kerklike middel
nussing want met die
langsame in nussing nussing
van die tyd het dat woorde
gedruy gedruy om met die
moederland of Oos-Indie in
vordening te kom.

Daar het die gedruy ^{toe die}
die nussing die ^{toe die}
laet wegspool het; toe die

Keapen Zuid-Ooster die ryp
 koning op die lande. ^{uitgestrekt}
 bet; toe ~~deur~~ (wie was vriend
 genog) groot ^{by die fort} ~~manne~~ sprinkane
 op die tuine ^{vergedeel} bet; en
 te daar ⁱⁿ ~~was~~ ~~deur~~ ~~deur~~ ~~deur~~
 van van die ^{inboorlinge} ~~genie~~
 kon word ^{die} ~~voedsaak~~
 voeding-middele bet opgevoak,
 en kongersnood ~~bet~~ ~~bet~~ was
 voor die deur. ^{Konink} ~~en~~
^{bevoorwaard} ~~en~~ Van Riebeeck
 in sy dagboek van: alsoo be-
 figenwoordich hier een ~~en~~
 en allending ~~leven~~ wordt. Maar
 Van Riebeeck was nie in wan
 van moed te ~~verloor~~ nie; by
 het volgetou, by het ~~deur~~ ~~deur~~
 en ~~andere~~ ~~omwin~~

Nie ryp ~~en~~ ~~deur~~ ~~deur~~ ~~deur~~
 en volkorting ~~in~~ ~~wan~~ ook
 ook besonder ~~bet~~ ~~by~~ ~~bet~~ ~~bet~~

Wanneer daar gebrek ~~en~~
 roedel en ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ was, ~~bet~~
 die ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~
 en ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~
 deur was ~~bet~~ ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~
 maar Van Riebeeck ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~
 aangestoor en ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~
 hulle ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~
 daarin ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~
 ode te ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~
 die ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~
 woorde ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~
 hulle ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~
 bepalinge van die ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~
 geen ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~
 mind ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~
 en ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~
 en ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~ ~~bet~~
 hulle ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~

"Laat die vloeg ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~
 gong ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~ ~~wan~~

7.
wie konnd word wie" was my raad
aan hulle. Dan laat-hy in
paar glase myne mondgaan en
die goei gees is bestil. In my
Dagboek sê hy daar hieroor:
"alles in frayen rust- ende orde
bestilt sijnde, yder welgemoet
voer huys quaghe, lachende d'ien
d'ander wat-uyt".

Barby was Van Riebeck in
man van buitengewone energie
en ondernemingsgees. Hy het na
die Knap gekom van ~~van~~
~~na~~ kos wat dit-wie, van my
moedlike Kommandeurskap in
reus te maak. Dit was
noodsaaklik want hy was
wonsel in die oë van my
Here en Meesters rehabilitasie.
In rehabilitasie was op my
best noodsaaklike voorstel
by ~~na~~ my drome van voorwylg
en promotie in die drens
van die Kompanje kon versien.
Tien harde jare het hy in
Zuid-Afrika deurgelief, en in
die tyd het hy die Knappe
volkplanting op gesunde voet
geplaas. Toe was hy volkome
gerehabiliteer: met welverdient
promosie kon hy na Oos-Indië
vertrek, waar hy later 107
aan van die grootste sperte
gekem het toe by administrasie
van die Heer Ruyter van
Indië quord het.

Tien sperte van tydelike
tingslag het hy in sy leue
in sukses gemaak. Dit kon
hy regtig undat-hy om die
~~deurste~~ gemaakte
inwikkelle, deusseltingen, en
last- en ondernemings.

besit met, maar ook omdat-
 by ~~van~~ ^{gastheer} ~~de~~ ^{de} ~~vroegste~~ ^{vroegste} ~~oukers~~ ^{oukers} ~~was die godsdien~~
~~en in gesunde lewende~~
 gehad het. ~~Daar die oukers~~
~~by van~~ ^{van} ~~uiters~~ ^{uiters} ~~die godsdien~~
~~en trawens in 'n Eerste ouker~~
 was die godsdien. By Dagboek
 kon aan dat ~~dit~~ ^{dit} ~~in~~ ⁱⁿ
 godsdien in kon. in wanne
 onderskies grond het, in
 dat by met-ers in die
 questlike plange van ~~kon~~
 in my wane waning gemaak
 het. In ander. ouker
 gesunde lewende lewe. ^{in my wane}
 my wane na die koop is by
 met Maria de la Quelle
 getrou, wat kon aan my
~~die wane~~ ^{die wane} ~~kon~~ ^{kon}
 kon die wane kon
 die koop deurgemaak het.
 Hier aan die koop is hul een
 alretham paleon wat-vesten
 was om late Goens. Gen.
 van Ned.-Indie te word. Met-alle
 vaste oukers was die godsdien
 in die in gelukkige lewende
 lewe ~~was~~ ⁱⁿ ~~kon~~ ^{kon}
~~in~~ ⁱⁿ ~~gesunde~~ ^{gesunde} ~~grondsleg~~
 besit was ⁱⁿ ~~in~~ ~~subervolle~~
~~lewe~~ ^{lewe} ~~uitgebon~~ ^{uitgebon} ~~kon~~
 word.

ons sien, ons met-nde
 om Van Riebeck as mens
 te buldy. as sodanig was by
 wel in. volmaak in, maar
 by was met-erin in man
 van besondere vaders. Hy
 was in repte man op die
 regte plek, in my lewe kan
 met ~~ons~~ ^{ons}, wande-uid
 in jong Suid-Africa, as

inopiasie dien.

III. Van Riebeeck as Sewentende Eener.

Tweedes buidig was Van Riebeeck as Sewentende Eener. Die 17de eeu word met veg genou die Gulde Een in die Nederlandse Geschiedenis. In hierdie tyd het die Nederlanders op hoogs alle gebiede vooruitgang en vloei behalve

Statist. Gevied. Dit was in hierdie eeu dat die Nederlanders buite na 'n reuseryd van 80 jaar senuweende verbetering en onderdomping ontworstel het. Reeds voor die begin van die 17de eeu is die Ned. Rep. gevore, maar dit was eers bin die helfte van hierdie eeu, by die Trade van Westale in 1648, dat die Republiek deur die hele Europa ekon is en dat by sy plek in die statery van die wêreld ingesien het. Hiermee het die Nederlandse staatkundig wending geword, en het buite met waardigheid die verantwoordelike aanvaar wat wêreld die Europese as die Nederlandse staatkunde op buite gely het.

Handel en verryding. Dit was ook die 17de eeu wat ongeveer vloei in hand. In hierdie eeu het ons dink aan velle van die gesel was Frans Hals, Jan Steen, Rembrandt en senuwee velle almal veg Rembrandt van Rijn

en ons dank aan helde van
die pen roos Cats, Hugo ft,
Huygens en die "Prins van
dijks", vondel.

Wysbegeerte. ook op hierdie
gebied vestig daar ~~nuttende~~
vertuendoordiges - reuspestele
roos in Hugo Grotius en in
Spinosa wys voor ons op.

Historie. ook op kritiese
gebied word die Republiek
vondig en ry. In die ~~jaar~~ 1618-
1619 vergader die groot ^{menigte} Sinode
van Dordrecht wat die ~~geformde~~
kerk in die Republiek vagele
ke ~~in~~ en ~~was~~ die ~~State~~ en aan
wie ons die Statebybel dank.

Ekonoomie. ook op ekonomiese
gebied is daar lewe en
bloei. Die Republiek is ryk en
welvarend, en in ^{de} Kompagnie Was-
Indiese en Oos-Indiese het by
twee magtige middele ~~wat~~
ry vondel in westelike en
oostelike rigting onbegrensde
uitbreid en ry aansien -
die teke vield laas stig
Kortom dan, op alle gebiede is
daar tekens van gesonde groei,
van dinamiese krag en
van uitbundige lewe. Die
17de eeu kan vromer met
veg die Goue Eeu van
Nedertand genoem word.

Midde in hierdie eeu het
Van Riebeck geleef. In 1618,
die jaar toe die Sinode
van Dordrecht - ry nitig
geopen het is by geleef.
In 1677 toe die ~~State van~~ ^{die State van} die
Republiek ~~op~~ ^{is} ~~ge~~ ^{om}
~~was~~ ~~in~~ ~~die~~ ~~17de~~ ~~eeu~~ ~~is~~ ~~by~~

voortede. Die vloei van die 17de
 een met by dus van vaby
 gesien, en as kind van
 my tyd ~~het~~ ook by ^{met} die ges
 van daardie tyd Gou Een
 besiel. Dit is wesklic luffend
 dat by, zeventiende-eeuse
 Nederlanden wat by was, pias
 in die middel van daardie
 een na die koop was
 kom om in die volle
 kroy van my leue ~~en~~
~~verantwoordig van die Neder~~
~~glorie en grootte van die~~
~~tyd die lig van die besking~~
~~hier in ons land te kom~~
~~vanstake. Hy het dit gedaan~~
~~as die verantwoordig van~~
~~die bloeiende en welvarende~~
~~Nederlandse Republiek. Sy~~
~~konns besken was ^{dus} anders~~
~~anders, en in verhouding van~~
~~daardie uitbundige leue~~
~~in ~~geen~~ innelike kroy~~
~~waarvan die Nederlanden~~
~~in die 17de een voortedige~~
~~peynz salenw het.~~

Daarom kan ons se
 dat die Nederlanden, toe hulle
 op 'n ongeveerde boog, wat
 werk in hul geskiedenis was,
 die versetting van die koop
 gestig het. Jan van Riebeck,
 zeventiende eeuse en kind
 van my tyd was die
 middel daer toe. Jan van
 Riebeck behoort vandag tot
 ons vaderlandse geskiedenis,
 waar deur hem reken ons
 my land en my roek van die
 Guede een volk tot ons
 eie vaderlandse geskiedenis.

IV Van Riebeeck as die stigter
van Blanke Suid-Afrika.

Maar bove alles huldig
 ons Van Riebeeck as die
 stigter van Blanke Suid-
 Afrika. anders verkenste het
 hy gehad, maar hier het
 ons sy allervernammentlike
 verkenste: dat by die
 blankes ~~was sy intension~~
 na die ~~oostelike~~ ~~Kontinent~~
~~gebied~~ ~~tot~~ ~~midpunt~~ - van
 die ~~oostelike~~ ~~Kontinent~~ - gebied
 het - en dat by die grondlegger
 van 'n vrywillede blanke
 Suid-Afrika gevind het. ~~Beleefde~~
~~sy was~~ ~~was~~ ~~prof.~~ ~~Godin~~
~~Molloy~~ ~~was~~ ~~die~~ ~~op~~ ~~ge~~ ~~de~~
 het ~~hande~~ ~~gave~~ ~~in~~ ~~was~~
 van ~~de~~ ~~Riebeeck~~ ~~ontdekkings~~
 tuffend ~~gebied~~ ~~was~~ ~~dat~~
~~sy~~ ~~was~~ ~~van~~ ~~de~~ ~~blanke~~
~~was~~ ~~ontdekkings~~.

Herdie aspek van die betekenis
 van sy werk het Van Riebeeck
 self nie besef nie; die geskiedenis
 van ons die nuwong en die
 grootheid daarvan sêlik. Hy
 het nou met die begin
 besiggeste - en watter klein
 en geringe begin was die-
 nie? Hy sê met drie klein
 skipes in Tafelbaai aan;
~~die~~ ~~toestel~~ ~~altesame~~ ~~het~~ ~~by~~
~~was~~ ~~toe~~ ~~was~~ ~~geen~~ ~~200~~
 manskappe. onder sy bevel
 gehad was. ~~Her~~ ~~ste~~
 die helfte van beide van
 op die dries tot sy besitting
 was; die ander helfte van

bene. leide tyd was verrek. In
 my wistendnis was my taak
 nie sonder deede in volge: by
 woorde in verduideliking stig
 woorde die stufte van die
 Kompanjie van die roedje
 was vles en groente woorde.
 Een woord en was ~~stufte~~
 mensburge matrose hul
 gesondheid kon berwin. Dit
 was in my prosaiese taak en
 dit het nie volge of dit
 op net's groot's bucken was
 nie.

Opmerklik genoeg het die
 sligter kon aanvankelik
 ook geen illiesis outant
 my werk gemaak nie. Hy
 het gemaak dat by maar
 net die werk van die gang
 was sit, en dat by dit
 na hie vrede toe verrek.
 Trouens elf dae na my
 conscious stuf by abonds
 na Here XVII na, was by
 si, my "relating" te verrek.

En tog wat het dan nie
 alles ~~stuf~~ bierde klein
 begin gevele nie? Van Rubick
 het my "relating" nie so gou
 gekom nie; Here XVII het hie
 gevout - hulle het my
 net meer van hie aan die
 Keep ~~relating~~. Maar dit het hie
 gemaak in my tougding
 dat verrek nie, intendant
 dit het hie ander
 oangespoor van met-wer
 end aan die werk te gaan
 in van my stigtig werk
 in net's te woorde!

Vyf paar na my conscious

het by self magdeling deerte
 meegewere van die vroming
 in die status te ge en tot
 in kolonie in die regte van
 van die woord, tot in broeking
 kolonie, te laat ontwikkel
 In my korrespondensie met my
 hoe overheid in die moedland
 van ons hoe dat by bevoordel
 die wenskeid van nye
 kolonist van die Kaap
 beklemtoon. hoe dat by die
 bevoensmoontlike de in welke
 kolonist interesse, en hoe
 dat by Hare XVII profus vesting
 van die waarde van welke
 kolonist in die Kompanjie.
 Eindelijk is mynging tegevoert
 om lince van die Kaap te
 vesting; dit was in geen geringe
 mate in vermetel van
 Van Riebeeck se ~~groot~~ belangstelling

→ Na die vesting van die vesting
 was daar was die kants
 aan die Kaap vte nye kante
 kolonist wat nie sags tydelic
 hier vesting het nie indas wie
 se belangte onafpendelic met
 Suid-Africa verbonde was en
 wat van Suid-Africa lulle
 neue treste gemaak het.

Daarom kon se toe se enige
 getelle die kolonist-denklike
 van Van Riebeeck bestudeer het
 tot die gevolgtrekking van dat
 daar vte aan hore in plek
 ingenium moet word in die repts
 van groot manne wat die
 sistematiese versetting van
 kants in Suid-Africa
 bewerkstellig het.

ons besef ditwels nie die

verrekenende rekening is daarvan nu,
 maar dit kom in werkelijkheid
 daarop naar dat Zuid-Africa
 van my eerste stap, toe
 wandelend en wandelend van al
 of my loop baan as witman's
 land gedaan het.

Maar door het nog veel
 meer, gevolg op die de in
 begin den Van Riebeeck
 gemeene. die getalle van die
 jongens het- toegenomen, blanke
 bedijve het- uitgevee, die
 binnelande is met- popping
 en singel broodbaar gemade
 dorpe en stede het- ontstaan,
 stede is gestig. En bouwe alles,
 die Christendom en die blanke
 bewoning het- in 'n weste
 land gesien, en met
 Godswoone het- in jong
 volk tot die volking van
 die wereld toegenome. Het- alles
 is historis gesien, wel nie
 direkte regeltale van die
 rok van Jan van Riebeeck
 nie, maar my is en bly die
 eerste grondlegger van
 bierkeper Zuid-Africa. ons
 woon vandag. in die Unie
 van Zuid-Africa, en loof ons
 witten dat ook dit- historis
 kringloop moet- word tot die
 kleine begin waarvoor Van
 Riebeeck verantwoordelik was.
 Laat ons ons dus volkome
 eerbied- my ^{prof.} latensome
 nergens was Godie Wolsteyn
 en dr. Keupoldt wat- van
 Riebeeck ⁱⁿ hul bekende
 wike ons en veel as die
 stigter van 'n blanke Zuid-
 Africa geveem het.

V

Slot.

~~ons~~ het in die verlede min ja
 baie min, gedou om hulle
 te bring van die negadogteris
 van ons stigting. Ons het die
 voorreg - soos nêr min ander
 lande - om op 'n bepaalde
 won, 900 van Ruland, as ons
 stigting te wys, en op 'n
 bepaalde dag, 6 April die
 dag van my omkoms, as ons
 stigtingdag. En tog het baie
 van us miedig die dag juis
 laat verbygaan sonder om
 in die minste aan die historiese
 assosiasie daarvan te dink.
 Ons is een en almal te
 blamer, maar die groot fout
 is tog daarin dat die dag
 nog nie officieel erkenning
 gekry het nie. Daarom wil ons
 nou belang dag ~~aan~~ redaarlik
 in besprek op ons handreiking
 doen om Van Rulanddag,
 6 April, tot 'n openbare
 feestdag te verklaar. Daarmee
~~sal by 'n kultuurdaad~~ doen
 en tegelyktyd die gebreke
~~die in ons huidige bestaans~~
 fouteeris. Daardeur sal by
 'n kultuurdaad doen. En
 daardeur sal by ons die geleentheid
 "gee om hulle te bring van
 & man wat as onderneemende
 en 17de euse Nederlanders
 die bring van die ges van my
 blouende moedersand hier
 aan die loop kom voort
 het; wat is mens oor
 uitneemende geestelike bates
 beskik het; ten ~~aan~~ wi n

naam deur die vagesing
relyd in dankbare verinnering
gehou sal word omdat by
die stigting van 'n kerkwagter
in blywende Polande Suid-
Africa was.

